SPISY ADOLFA HEYDUKA

XXXVII.

OBRÁZKY

SPISY

ADOLFA HEYDUKA

XXXVII.

OBRÁZKY.

NÁKLADEM J. OTTY V PRAZE.

1904.

ADOLF HEYDUK:

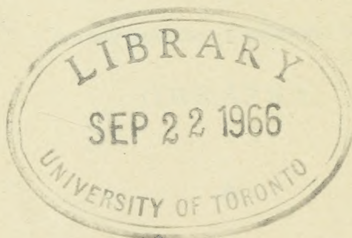
OBRÁZKY.

DRUHÉ UPRAVENÉ A DOPLNĚNÉ VYDÁNÍ.

NÁKLADEM J. OTTY V PRAZE.

1904.

Tiskem »Unie« v Praze.

SLOVUTNÉ PANÍ

KAROLINĚ SVĚTLÉ

SKROMNÝM DŮKAZEM

NEJVĚTŠÍ ÚCTY A ODDANOSTI

A. H.

Průvodem.

Ten všední ruch tvůj zpívá ret,
proč nechceš k nebi? ptali se mě.
Aj, kdybych tam se pustil v let,
své neviděl bych rodné země.

Nač oblačný ten let a hon,
nač v nedohledné světa strany?
Tam zmlká lidský smích i ston
i třistaleté naše hrany.

Kment české písně nezměním
se skvostným přátel zlatohlavem,
rád v síni prostých srdcí dlím
a nechci s knížat pyšným davem.

Nechť zpěvy stavějí si hrad
všech větší, skvostem vrchovatý,
já prosté hnízdo viju rád
pod nízkou střechou horské chaty.

Nechť píseň jejich věkům vstříc
rtem proroků jak bouře duní,
já bláh jsem, má-li — když ne víc —
hrst květů nese s luční vůní.

Nechť zpěv mých druhů rozpětím
svých křídel nebes hvězdy plaší,
já plesám, můj-li nad setím
jak šedý skřivánek se vznáší.

Nechť jejich píseň jezerem,
jež divem zlaté vlny zmítá,
má rosou buď, jež večerem
při upomínkách perlou svítá.

Nechť jejich píseň vrcholem,
jenž žhavým jícnem oheň metne,
já světluškou chci být, jež těm,
kdo lesem bloudí, v cestu létne.

Toť dost; však stejný div to jest,
zřít ledné vrchy v moři státi,
neb na kameně horských cest
jak granát v slunci slzu pláti.

Filemon a Baucis.

Blíž řeky žili na samotě
všem zvyklí nesnázím a slotě,
a kolem chaty z dřev a hlíny
šla cesta z města do dědiny.

Leč dětí neměli, ač dlouhý
čas vrchem byly jejich touhy,
i čekali; však přešla leta
a po naději bylo veta.

Když večerní se hvězda zvedla,
plet' sítě on a ona předla;
muž na lov šel, když zora vstala,
a žena o dům pečovala.

Tak klidně žili družka s druhem,
kdy slunce pobíhalo luhem,
a děti, jdoucí z městské školy,
květ pestrý domů nesly s polí.

Za zimy na slaměnou střechu
mráz štědrý vrh' jim pro potěchu
i školních děvčátek a chlapců
hrst sivě zčepejřených vrabců.

V smích radostný se děti daly,
když vrabci na střeše se prali;
jich velké oči, malé tváře
hned byly učiněná záře.

Tu rybák nejbujnějším z chásky
blah kučeravé hladil vlásky
a žena, šťastna z jejich ryku,
květ líbala jim rudých rtíků.

A dlouho za tou cháskou zřela,
kdy šla i kdy se navracela,
i rybák, u práce nechť sedal,
vždy k oknu dumnou hlavu zvedal.

Vždy v městě, krejcary když zbyly,
cos oba tajně nakoupili,
by hladem vrabčíkové malí
a děti smutkem nestrádali.

Jak mládež na půl honu zhlédli,
již ke truhle se oba zvedli,
a hodným — skoro všem — vždy stranou
dal každý mandli cukrovanou.

Když prchly však ty dětské nožky
a vrabci ukryli se v došky,
tu rybák s ženou, radost v líci,
blíž kamen sedli na lavici.

A hovořili o těch dětech
a mladých vrabcích, dávných letech,
až sen, jenž zkvět' jim mákem v setí,
v klín posadil jim vlastní děti.

Pod jabloní.

Šla s dítkem silničkou — byl jarní den —
luh, strom i les i řeka, vše se smálo,
v keř ptáci lítali a zase ven,
a v cestě na sta diamantů plálo,
tu děťátka se ozval jemný sten;
i stanula, by hýčkala je málo.

Jak krásna byla, jako růže trs,
když přes noc začal rozvíjet se v taji;
vzrůst štíhlý byl, pás útlý, svěží prs,
zrak dlouhou brvou zdoben víčka v kraji,
ba celý něžný zjev byl skrz a skrz,
pln květů líbezných jak niva v máji.

A zkvetlou usedla si pod jabloň
a přivíjela dítě těsně k hrudi
a šeptala: „Jen, poupátko, se skloň,
a žízeň zkoj, však tuším, co tě budí;
jen slzičky mi žádné nevyroň,
ta víc než tebe bolí mě a trudí.“

A zkonejšené dítě dříme zas;
jak krásno je, hle obraz matky pravý!
Ta hledí naň, květ padá s její řas,
květ s očí, lící, rtů i stromu hlavy,
a zvědavě, mé duši na úžas,
snes' na jabloň se ptáků párek hravý.

Snad že se divil zpěvný s družkou druh,
jak může jaro tolik snášet štěstí
a tolik květů, že jich nemá luh,
ni ptačí hruď, ni stromů ratolesti,
že v dvojí lidskou tvář jich klade Bůh
víc, nežli jaro po všem kraji pěstí.

Bratr klášterník.

Bliž kláštera byl bál; síň plála v záři,
on v cele hlučnou hudbou vyrušen
skráň k stolku skláněl — k svému relikváři —
a starým srdcem táhl mládí sen.

Vzal sešit veršů v obálce mdle rudé
a dlouho do nich díval se a — bleď,
půl věku tomu, brzy víc už bude,
co dívce své je četl naposled.

Vzdech', obrátil; hle, suchá růže planá —
ten, z něhož vzata, dávno zničen šíp —
květ utrhla mu ruka líbávaná,
on sem jej skryl, — ach, tenkrát bylo líp! —

A zase v dumách po všech cestách kráčí,
kde kráčel s ní: kol vody, ňadry niv;
nit zlatou s klubka upomínek stáčí,
všech její stop i svých zas pamětliv.

Hle, vespod knížky rukavička bílá,
tak malá, útlá, z dětské ručky as,
tu vzal, když jako zlatovlasá víla, —
div bálu, — opouštěla hodokvas!

Hle, jeho tváři črty neumělé,
jež ona žertem nakreslila kdys,
dnes jsou mu víc než všichni Rafaelé,
ba nad ris královskou jich každý rys!...

Teď vyrudlá již blankytová stuha,
jej ponořila v moře trudných dum,
dnes významnější pro smutného druha
než posvěcené kněži palium.

A zlatý medaillon teď v ruce béře,
v něm pod sklem záři vlasů prstenec,
ten dostal darem její od mateře —
když k hrobu dones ji jak mládenec.

Pak fráterem šel v městě do kláštera
a kopal, sázel, ošetřoval sad,
s ním žila pouze upomínka sterá...
věk odkvétal, svět ošuměl a zvad'. —

Vše odvanulo času křídlo ruči,
co zbylo ještě přáti? Nic, než mír!
A naproti zas hudba hlučně zvučí:
lká houslí zvuk a hřímá bubnů vír.

Hluk maškar výská, dovádí a zpívá,
a fráter smuten ukrývá svůj tret
a sní, či slzí?... lampa dohořívá,
kmet na krabičku siný tiskne ret.

Na půlnoční.

Všech nejkrásnější svátek roční —
Hod vánoční se v kraje snes';
pan lesní jede na půlnoční
skrz lunou zulíbaný les.

Co s matkou děti sobě přály,
měl štědrou měrou každý z nich,
a lesní zatím, co si hrály,
jel do kostela na saních.

Hvozd jiním vyzdoben byl zcela,
pln drobných hvězd byl strom i keř,
a z cesty kraje za ním zřela
ven z houští vyběhnuvší zvěř.

To hrdý jelen se svou laní
v léč hustší přeběhnout snad chtěl,
a zřeli lesklou stopu saní
a zář kostelních od světel.

Snad vábily je zvuky zvonů
a lidu zpěv a varhan hlas?
V před skočit chtěli jako v honu,
leč udiveni stáli zas!

Dnes osud smrt jim nepřivodí
a nebudou též lačnit dnes,
vždyť Kristus všemi hvozdy chodí
a sytí klidnou zvěře směs!

Dnes mohou bezstarostným krokem
dát k myslivně se, z houští ven
a udiveně černým okem
zřít osvětlených do oken.

A vidět, jak si chvíle krátí
lid v zimě v lesních samotách;
jak zlíbá lesník, až se vrátí,
svůj spící rod a usne bláh.

Jak všichni vposled v boží moci
spí spánek spravedlivých již
a Bůh je chrání v lesa noci
a jest jim na samotě blíž.

Narodil se Kristus Pán.

Noc dohvězdná a všude mír
a všude zář a světlo;
z oblačné brány zázračné
poselstvo Páně slétlo,
poselstvo Páně vznešené,
nebeské andělů pluky,
v bělostných křídel šumění
mísí se jásavé zvuky:
„Narodil se Kristus Pán,
radujme se!“

Noc v bázni zatajuje dech,
voda se křišťálem zdobí,
perlami vše je poseto:
lesy i pole i hroby;
každičká drobná hvězdička
vyrůstá v blaženém chvění,
s vysoka sbory andělské
v líbezném zvěstují pění:
„Narodil se Kristus Pán,
radujme se!“

Ó svatí boží andělé,
jak čarovné to pění!
Svět všechen touží roztesknĕn
po novém vykoupení;
dřív spásu svoji křižoval
a teď ji čeká znova,
ach, kéž se skutkem stanou zas
té písně svatá slova:
„Narodil se Kristus Pán,
radujme se!“

Ó svatí boží andělé,
vyproste na výsosti,
by trpící a ubozí
zlých útrap byli prosti,
by všickni lidé na vzájem
si do náručí spěli
a v objímání k nebesům
jak vy dnes z duše pěli:
„Narodil se Kristus Pán,
radujme se!“

U stromku vánočního.

Narození Krista Pána.
V nebi hvězdy svítí,
mladá matka uplakaná
v jizbě stromek nítí;
nítí světla, dárky řadí
z různých hraček směsi,
žel že také slzy kradí
na větvičky věsí.

Ach, jak šťastna jindy byla
v oné svaté době,
když si paží k srdci vila
dcerku, jež teď v hrobě: —
na památku nyní pouze
stromeček jí zdobí...
V marném pláči, v marné touze
jdou a hynou doby.

Časy tekou jako voda,
s nimi život běží;
prázdná síňka — škoda, škoda!
radost v růvku leží:

postýlka je opuštěna,
panny leží stranou,
hořekuje mladá žena,
z očí slzy kanou.

Sedá — sní . . . Zří dcerku svoji
s něžně milou tváří,
ústečka se smějí, dvojí
hvězdou očka září,
k stromku spěchá, v ručky tleská,
na špičky si stoupá,
ach, jaká to panna hezká
na stromku se houpá.

A ta knížka obrázková,
ta je také mojí?
A již pannu líbá, chová,
cupá po pokoji,
veselí se, prozpěvuje,
k mateři se vine,
se stromečku dárky ruje,
ručkou k oknu kyne.

Hle, na křídlech v zlaté záři
v síň se nesou děti,
čile s usměvavou tváří
s bohatých rvou snětí,
všecko k stromečku se tlačí,
štěstím svítí oči;

sotva že jim síňka stačí,
do kola se točí.

A dceruška k matce kvapí:
„Dělej, jak bys spala;
děvušky-li něco lapí,
jako bys jim dala,
jsouť to moje společnice
v nebes pěkném koutku,
mně, když k nim jsem přišla, více
snesly pro pochoutku.

Dvě však ještě venku stojí
malé ubožačky,
jedné dej tu pannu moji,
druhé drobné hračky,
dej“ ... a hladí skráň i líčko
a již dává kradí:
„Pán Bůh mi to, má matičko,
v ráji vynahradí.

Nehněváš se, viď?“ — Máť ruče
procituje ze sna,
srdce mocně v žebra tluče,
síňka jest jí těsna;
ňádra — matka na hruď sahá —
jak by puknout chtěla,
vždyť se na ně ve snu drahá
hlava ukláněla.

Bádá, hledí po světnici
divným citem jata,
nad stromečkem četných svící
zář se množí zlatá.
Hlavu její touže dobou
stihlo vánku hnutí,
jak by anděl letěl kolem
bílé o peruti.

Na kolena tiše klesá,
slzy míru roní,
zbožně zírá na nebesa . . .
Z venku píseň zvoní;
zní to, zní vždy přítulněji
přepodivným jasem,
jako by to dítě její
sladkým pělo hlasem:

A máť volá dítky chudé
v síňku ode dveří.
„Beřte chutě všechny všude
hračky po mé dceři;
dneškem vám je odkázala,
děti moje zlaté . . . !“
Dva sirotky za své vzala:
„Matičkou mě máte!“

V roce.

Jaro.

Od hor vane teplý jih,
plno poupat na větvích,
míza v stromu hrudi,
slunce vroucně líbá zem,
ba i v srdci mladistvém
jara zvěst se budí.

Slyš, jaký to venku šum?
Vyšla dívka ke vrátkům,
mile hoch ji zdraví, —
líčka, slova samý květ,
touha, láska, zmladlý svět
popletly jim hlavy!

Léto.

Ruch se množí: strom i keř
obaluje listů šeř,
v květech motýl nyje;
prostřed růží — hle ten chvat —

párek šedých pěnic pad'
teplé hnízdo vije.
Pozor, ptáci, pozor přec,
tesařík k vám, vousatec,
spěchá plný zloby;
nebo jde snad, by vám řek',
ti co stáli u vrátek,
že se k svatbě zdobí?

Podzim.

Nese vítr ze všech stran
krákoravá hejna vran,
smutno, divno k slechu;
množí se to víc a víc,
jedna letí domku vstříc
na doškovou střechu.

Co as nese? Nevím sám,
do chaty se podívám,
potom povím zjista!
Mladá žena, sličný zjev,
slunce v oku, na rtu zpěv,
karkuličky chystá!

Zima.

Všude sníh a všude chlad,
ptáci křičí: máme hlad,
kořistí jsme supů!

Chýše z venku: bílý rov,
vnitř však hlahol sladkých slov:
„Hajá, hajá, pupu!"

Nechť pták krutou zimou ztuh',
v chatku poslal milý Bůh
smavý jarní svátek:
blaho, lásku, upřímnost —
nemají-li všeho dost
ti dva od těch vrátek?

Pasačka.

S břehem kde moře
věčný má spor,
pasačka sedla
dalmatských hor;
od jihu větřík
pohodu snes,
koza i kůzlata
hodny jsou dnes.

Kdož by si nevšímal
mumlavých vln,
květův a vůně
úval je pln;
kozlata lehla —
řídka to ctnost —
mají dnes pochoutek
na keřích dost.

Zima již prchla,
čas není krut,

pasaččin v ruce
věstí to prut,
pasačka sama
stálý je ruch,
na pravo na levo
obrací sluch.

Do dálky hledí
pozorně zrak,
nebe-li temný
nekryje mrak,
nejde-li k zemi
z podkroví kouř,
v skalách-li nebloudí
nevlídná bouř.

Náhle cos zvučí,
tajno však zkud,
jakoby z píšťal,
jakoby z dud;
pasačka rdí se,
utájí dech
a hlavu uklání
na kyprý mech.

Poslouchá, — s ňader
kámen jí spad,
zvučíť to z blízkých
pastevních lad;

známé to dudy,
známý to zpěv,
pasačce do tváře
žene se krev.

Volá a výská:
Hohou a juch,
ten, jenž tak dudá,
to je můj druh,
smutno mu asi,
jistě je sám,
kozlata se starou
poženem tam.“

Na rychlo žene
od moře zpět
dalmatských vrchů
živoucí květ;
najdou se brzy
s družicí druh...
Pasačko s pasákem
žehnej vám Bůh!

V horské síňce.

Je smutno kol a půlnoc blízka
a sova houká v porostech;
hor do klínu se tulí víska,
luh ztajil zpěv a chýšky dech.

Jen jedna svítí posud nivou,
v ní hýčká vnoučka vetchý kmet,
jej rukou hladí starostlivou
a na čelíčko tiskne ret.

Máť o pomoc šla k lékařovi,
sám vnoučka opatruje děd,
zda jaká pomoc ještě? kdo ví?
Mřeť chorobou i množstvím běd. —

Tak dlouho nejdou lékař s dcerou,
což bez konce ten horský les?
Děd oknem zírá v dálku šerou,
sám sláb a chor a teskliv dnes.

A nejde nikdo. Vnouček volá:
„Chci k mamince!“ Děd blíže sed’,
níž uklání se hlava holá:
„Už jde, holenku, je tu hned.

„Já zazpívám ti pěkné sloky,
či pohádku chceš raděj? zjev,
jen neplač, ty můj černooký...“
a stařec z hrdla nutí zpěv.

Mdle píseň světničkou se nese
jak zabloudilý v skalách sten,
strach v hrdle starcově se třese
jak ptáček v křídlo poraněn.

Už dozpíval, leč zase zpívá,
vždy slábne víc, vždy zpívá míň,
a na stařečka hoch se dívá,
jak usíná. — Máť kráčí v síň.

A dala léku synáčkovi,
hoch zkonejšen, děd strachu prost:
tou písní s třaslavými slovy
sám uhýčkal se na věčnost.

Beranička.

Hle, maminko, zle se děje,
Jeník zbledl v líčku;
u dětského ztratil reje
novou beraničku,
což se bude hněvat asi
tatínek náš zlatý,
nekoupí mu — zlé jsou časy —
na sváteční šaty!

Škoda, škoda beraničky!
„A tím vy jste vinni!
Měl ji novou na Dušičky,
co si počnem nyní?
Však že jaro na půl cestě,
že již ledy plovou,
pořídíme zítra v městě
čapku manšestrovou.

Ale hodný musí býti!
Budeš hodný?“ „Budu!“

Koupili. Hoch jako kvítí,
zas je zbaven trudu,
čapku z brusu novou zcela
na rub, na líc vrací...
Vesna v čas se navracela,
s vesnou drobní ptáci.

Za humny, jak ondy, děti
výskaly si, hrály;
na kvetoucí třešně sněti
strnadi dva stáli,
radili se hodnou chvíli,
čechrali si peří
a již jeden na mez pílí
k šípkovému keři.

Letí jeden, za ním druhý —
co pak asi kutí?
Jistě boj tam vedou tuhý,
hle, chmýr od perutí
stále výš a výše vzlétá!
Co to asi bude?...
K mezi běží dětí četa,
všecky tvářky rudé.

Prohlížejí keře pruty —
rázem vzlétli ptáci,
děti stojí uleknuty
nad strnadí prací,

zaraženy jen se chvěly,
s udivením v líčku:
za hnízdečko ptáci měli
dětskou beraničku.

Při žni.

Je vedro. — Slunce na schýlenou leb
a na osmáhlé skráně lidí září,
již v širém poli pánům klidí chléb,
své skývy hledajíce v potu tváři.

Do stínu snopů hošek anděl dán,
sní klidný sen — o blahý dětský spánek —
jak v kolébce by písní uhýčkán,
zdřím' prostřed veselí a radovánek.

Kde matka jest? Hle, v práci kloní vaz,
ach, napřed osud zrozeňátka cítí,
na boháčově poli sbírá klas
pro hoškovo i svoje trudné žití.

Což synek ví? Jeť blažen kvítím z luk
a nad ním stinné větve lip se kloní,
leč nad mateří lítá hejno muk
a černým křídlem do práce ji honí.

Přec bez kletby je matka, zná jen stesk
a touhu, šťastno uvidět své dítě,
leč v krátkém čase zažízli snad blesk,
jímž s mateří svět navždy opustí tě.

O milý hošku, dosud netušíš,
co člověk matkou má a co jí ztrácí;
snad tuhnou ručky tvoje proto již,
bys boháče svou živil někdy prací.

Snad hynout budeš, jako matka tam,
jíž štěstí nekyne a nemá zdaru,
i ženu vezmeš si, by jak ty sám
ni rod tvůj nikdy netěšil se jaru.

Snad vezmeš rýč, bys cizí kypřil zem
a strádal, hynul, umřel na porobě,
a stupněm k bohatství byl lidem těm,
kdo za krev skývu chleba dali tobě.

Horníkův hrob.

Den smutný křídly z mlh a chladu
na veský hřbitov mrazně vál —
a na hrob s chvějících se stromů
list žlutý s větví shazoval;
jak zlato lesklo se to listí,
rov jinak sám byl bez ozdob;
bylť ubohého uhlokopa —
bylť chuďasův to prostý hrob.

Smrt zastihla ho v tuhé práci,
když proti ohni bránil ves,
leč po šlechetném srdce činu
sám v chladnou náruč smrti kles;
vše žehná mu a z blízké chaty
dvě sestry nejvíc, jež muž ten
v čas ohně z plamene a dýmu
v klín matčin šťastně vynes' ven.

Dal bližnímu, co měl, své žití;
což může chudák více dát?

Teď klidně po tak krásném činu
můž' k věčnému až soudu spát.
Vždyť nejen o dušičkách v chladu,
i za kvetoucich máje dnův
dvě duše modliti se chodí,
jež vynes ondy z plamenův.

A s nimi každá dobrá duše
a vůkol všecko, celá ves...
A věří, Bůh že za ten skutek
vzal jistě druha do nebes;
vždyť, když se zima v kraji hostí
a každý strom je jako souš,
tam, uhlokop kde odpočívá,
den celý zpívá chocholouš.

A z jara — snad tam símě zanes
ten pták, když pospíchal tam pět —
jen tam a vůkol nikde jinde
jak oheň rudý roste květ;
a každý, kdo jde poblíž hrobu,
dí z vroucí duše: Žel, že zhas!...
Zda za čin dobrý z vroucí duše
lid někdy vzpomene též nás?

Pohádkář.

Smutně zazněl zvonek vísky...
Umřel stařec, obce stráž,
pod hlavu mu dali třísky,
režné plátno na rubáš,
v zvadlé ruce srdci blíž
z vosku kříž!

Kdo pak bude platit kněze,
hrobařovi kdo dá plat?
Neměl chudák ni s píď meze,
na kožichu plno lat,
o peníze nestál spíš;
byl s ním kříž!

Nedbal. Od dětinství k stáří
v kronikách jen ležel rád,
jako všichni pohádkáři
snil a dumal napořád,
v hlavě bájek celou říš,
měl s tím kříž!

Na besedách v zimní době
říkal: „Chud jsem, ale přec,
až mě Pánbůh vezme k sobě,
zanechám vám pěknou věc;
však mi na hrob brzo již
dáte kříž.“

Nuž, kde poklad? — Přišli k místu
staré truhly — smál se lid —
našli knihu černých listů,
za babku ji koupil žid,
samožitné přidav číš...
Je to kříž!

Leč za knihu, ač ne celou,
za sežloutlých listů směs,
mohla míti svatbu skvělou,
slavný pohřeb celá ves;
lide, lide, posud spíš,
je to kříž!

Dávných předků slavné činy
chová knihy každý list,
se svými však otec syny
netouží, jak ondy, číst,
nechce o píď hlavou výš,
je to kříž!

Pohřbili jste pohádkáře —
proto ovšem jde svět dál —
leč za knihu plnou záře
pochován moh' býti král;
vzácnější než mnohá říš.
Je to kříž! —

Pili znova pro úlevu,
splákli hněv a splákli zlost,
k ránu v krčmě plno zpěvu...
Taková je veská ctnost.
Věčný Bože, sejmi již
s nás ten kříž!

Horal.

Jeseň listím běží, šumný její chvat
podvečerem mlhy do údolí valí,
chladným dechem okna nízkých horských chat
jako sivou rouškou zastírá a halí.

Prázdno kolem všecko: mýtina i luh,
pod strání jen tamo u vesničky dole
malou kravku v hrubý zapřaženou pluh
brázdí horal pruty vyžilého pole

Dříve jiným robil, sobě teprv dnes,
mozolivě kypří kousek holé stráně
bídnou na výživu: trpký na oves —
a ty zprahlé rýhy vlaží znojem skráně.

Hrozno! jak se vzpírá, tyčí zas a zas!
Marně chuďas volá za podporu k nebi,
jinak z brázd těch zlatý vyrůstal by klas,
z hojných zrn by rodu sporé byly chleby.

Leč zde marno všecko, jenom příval muk
ze snětivých stébel svalnou rukou mlátí,
bídu otec klidil, sklidí syn i vnuk,
v strádání a nouzi v hrob smrt všecko sklátí. —

Na potulkách ondy uviděl jsem tak,
z vísky žalným hlasem puklý zvonek zvonil,
ňadro se mně chvělo, zaléval se zrak,
oráč křižoval se, já mdlou hlavu klonil.

Oráč domů sjížděl, těžký pluh se lesk',
klenot vyhlazený půdy drsnou tísní —
do chrámku mých ňader divný vešel stesk,
aby za oráče pomodlil se písní.

Před hajnicí.

Měl hajnici svou na samotě,
žil v důlu, dál byl vrchů týn,
kmen pohmoždil ho v bouřné slotě,
teď kmetovi byl otcem syn;
leč tesknila ta hlava stará —
bál o něco se kmet — až leh',
a svět když kráčel v stopách jara,
vždy nejvíc tajil se mu dech. —
Z niv jaro dýše-li a lad,
svět celý mládne zas,
a tomu, koho má Pánbůh rád,
vždy pošle něco v čas! —

Vždy radost zjevila se v líci,
svit jara síň kdy pokropil,
tu dal se nésti před hajnici,
sám k chůzi neměl tolik sil:
„Ven, ven, chci zase k svému buku,
již dávno po něm touží hled!" —

Tu s ženou syn mu dali ruku
a na lávku děd s vnoučkem seď.
Z niv jaro dýše-li a lad,
svět celý mládne zas,
a tomu, koho má Pánbůh rád,
vždy pošle něco v čas! —

„Zde posedíme sobě trošku,“
tak dědoušek, „vzduch vlah a čist,
leč sláb můj zrak, nuž pověz, hošku,
již na buku-li pučí list?“
„Buk vyhání!“ — „A což pak jíva?“ —
„Je plna rozkypělých šťav!“ —
„Což osika?“ — „Ta stále zpívá,
že kočiček má velký dav!“
Z niv jaro dýše-li a lad,
svět celý mládne zas,
a tomu, koho má Pánbůh rád,
vždy pošle něco v čas! —

„To slyším rád, můj zlatovlasý;
však jak pak dub?“ — „Ten ještě hol!“ —
„No, takové-li budou časy,
hned zpupenatí každý stvol.
A jak pak Boubín v jižní stráni?“
„Ten posud jako bílý rov!“
„Tož nepřilítnou za svítání
zas vlaštovičky pod náš krov!“

Z niv jaro dýše-li a lad,
svět celý mládne zas,
a tomu, koho má Pánbůh rád,
vždy pošle něco v čas! —

„No, dědoušku, sníh už už schází —
vy prostonal jste roku půl —
kam dohlídnout lze, pučí mlází,
vrch vřesem bují, travou důl,
sbor pěnkav s buku na buk letí,
je smavý modrooký den,
včel plno bzučí v kyprém snětí
a klen je pyšně rozložen."
Z niv jaro dýše-li a lad,
svět celý mládne zas,
a tomu, koho má Pánbůh rád,
vždy pošle něco v čas! —

„Však vlaštovičky, divno věru,
ty nejsou tady doposud,
snad přilétnou až v ranním šeru!" —
„Snad, hochu, snad a snad je blud!
Víš, loni nepřišly nám taky
v to prázdné hnízdo, v chodby kout.
Bůh babičce tvé zavřel zraky
a mně rozkázal ulehnout!"
Z niv jaro dýše-li a lad,
svět celý mládne zas,
a tomu, koho má Pánbůh rád,
vždy pošle něco v čas! —

„To vždy mi za znamení platí —
jsem zkušen toho drahně let —
že vlaštovky, když v dům se vrátí,
i štěstí přivádějí zpět. —
Tak zase ne!“ — Děd hlavu kloní
a zvedá třesoucí se páž,
slz příval z očí se mu roní,
ret šepce: „Bože, otče náš!“
  Z niv jaro dýše-li a lad,
  svět celý mládne zas,
  a tomu, koho má Pánbůh rád,
  vždy pošle něco v čas! —

V tom slyš! Cos šumně vzduchem pílí —
a na doškový střechy lem
dvé vlaštoviček touže chvílí
se snáší s jemným štěbotem,
pak hbitě kolem domku krouží,
a do vnitř, záprsně kde roh,
do starého se hnízda hrouží —
a „zde jsou, zde!“ si výská hoch.
  Z niv jaro dýše-li a lad,
  svět celý mládne zas,
  a tomu, koho má Pánbůh rád,
  vždy pošle něco v čas! —

„Kdo, co je zde?“ děd chvatem ptá se,
a stará pozvedá se hruď...
„Aj, naše vlaštovičky zase!“ —
„Že jsou?“ zas kmet, „Bůh chválen buď!

Vždyť štěstí přišlo zpět mým dětem,
Pán slyšel mne, jsem žalu prost,
a klidně s tím se loučím světem — —"
a vzdech' a usnul na věčnost.

Z niv jaro dýše-li a lad,
svět celý mládne zas,
a tomu, koho má Pánbůh rád,
vždy pošle něco v čas! —

Na louce.

Lesníkův mládenec a pojezdného dcera
na louce potkali se za večera,
on k hvozdu šel, s ním ohař lesklé srsti,
a ona domů, kvítí nesouc v hrsti.

A znali se již oba hezkou chvíli,
přec posud ještě spolu nemluvili,
dnes ponejprv; aj, náhoda to věru,
dnes ponejprv a k tomu při večeru.

Pozdravil: „Tak samotna dnes, slečno?“ —
„Vždyť u nás v polích není nebezpečno,
má sestra, dítě, churavou se cítí,
tož k potěše jí nesu luční kvítí.

Ta dobrá z toho věnečky si plete.“ —
„Je chladno večer, slečno, nastydnete.“ —
„Však nezdržím se déle“ . . . „Čeká kdosi?“ —
„Kdož čekal by? Však luh jest už pln rosy!“ —

„Zda směl bych ke dvorci až jíti s vámi,
je temno v aleji již pod lipami . . .“
„Ach děkuji“ . . . leč nedořekla, maně
už po levé jí dvorně kráčí straně.

Řeč plyne dál; už bystřinou se proudí,
leč dívka bůh ví kde as myslí bloudí,
jen ostýchavě odpovědi dává
a kvítí nevědomky oškubává.

Až blízko dvorce, pod kvetoucím hlohem
si teprv s rukou dáním řekli s Bohem,
a domů kvapí dívka, tvář jí plane,
a dává sestře — kvítí otrhané.

Leč za to — div divoucí! zda kdo tuší,
že lásky čarný luh jí kvete v duši,
že ve snu celý svět jí kytkou voní,
v níž on je skryt a ke rtům se jí kloní.

Přadlena.

Při louči předla horský len
a prsty jako bleskem
nit — pouhou pavučinku jen —
vždy zdobily si leskem,
a zvonkem zvonil vábný hlas,
že dolina se chvěla;
hoch jako jindy přišel zas
a poslouchal jak pěla:
„Viňte se hbitě,
hebounké nitě,
na útlou cívku
pro chudou dívku!“

„Aj, pěknou přízi upřádáš,
jak ze samého zlata,
to nejspíš brzo svatbu máš,
viď, moje boubelatá?“
Tu ona vrtí hlavičkou,
však líčko má jak z krve,

a zpívá zase píseň svou,
ač tišeji než prve:
„Viňte se hbitě,
hebounké nitě,
na útlou cívku,
pro chudou dívku!“

„Aj, zrudlo's, poupě krasavic!
Nu pěkně ti to sluší,
však prozradil tě nach, že víc
si spřádáš ve své duši;
klop oči, skrývej líčko, ej,
to vše tě ve lži stihá...“
A příze lesk a kola rej
dál při zpěvu se míhá:
„Viňte se hbitě,
hebounké nitě,
na útlou cívku,
pro chudou dívku!“

„Viď, že máš hocha?“ — „Pyšni jsou!“
a její hlas se třese...
„Však on se někdo pojednou
jak ptáček k tobě snese,
a pak, má zlatá, dobře víš,
že budeš-li jen chtíti
ne jednoho, sta udržíš
na hedbávné své niti!“: —

„Viňte se hbitě,
na útlou cívku
hebounké nitě,
pro chudou dívku!“

A hovořili tam a sem,
a slovo slova honí,
nit přervána, hned s pospěchem
níž přadlena se kloní,
s ní hledá konce také hoch —
jeť škoda každé pídě —
leč nástavku se nedomoh' —
jak pomoci té bídě?
„Viňte se hbitě,
hebounké nitě,
na útlou cívku,
pro chudou dívku!“

Vše dobře zas a hoch jde zpět,
proč na prahu však váhá?
„Aj, kýho šlaka!“ volá ret
a ruka k nohám sahá . . .
Zda skutečnost či pouhý sen?
Viz, upoután je nitkou!
Hle, plachý ptáček, postřelen
je vlastní rady plitkou!
„Viňte se hbitě,
hebounké nitě,
na útlou cívku,
pro chudou dívku.“

Zpět k přadleně šel jonák zas,
tu nit se náhle strhla
a milá přástevnice v ráz
mu v oči důtku vrhla:
„Jak mohu hocha polapit?
Hned u vás mi se hatí!...“
„Ó ne, a budeš-li jen chtít,
chci pěkně navázati.“ —
„Viňte se hbitě,
hebounké nitě,
na útlou cívku
pro chudou dívku.“

A navázali hovorem
a úsměvem a zraky,
řeč točila se tam i sem
a políbení taky;
i vzali se — a přišel čas,
v němž jako slavík pěla,
když v hnízdo slét mu slunný jas;
hruď sladkým štěstím zněla:
„Viňte se hbitě,
hebounké nitě,
k bílému kroji
dcerušce mojí!“

Posel.

Sklon nebes v západu rud' zvolna do krvava,
u večer dolem šel; skvost hvezdný měla hlava
a plece mlžný plášť. Král ponořen byl v snách,
dvé pilných lidí dél jen dlelo v olšinách.

Čas senoseče byl, i chtěli skončit práci
a pod strom košatý, v němž dřímali už ptáci,
svůj poklad složili, svou dcerušku; ta spala
a v ručku malinkou jí matka květy dala.

Jak poupě rděla se, leč na zlomeném stvolu,
a velký smrtihlav se nad ní snášel dolů:
co vábilo jej as, zda dítě, či to kvítí,
či poslem míru byl trudnému živobytí?

A níž a níž se nes', až na malé pad' čelo,
a dítě ze spánku jen táhle zaúpělo
jak teplý jihu van, jenž žitné pole vlnil,
a motýl uletěl; bylť poslání své splnil.

Soucit.

Pěkně bylo po nivách,
zlatá Vesna tíhla,
v hnízdech lesa ztajených
ptáčata se líhla,
z luk a sadů zvonil srp,
drozdí píseň z léče,
všude bylo veselo
v době senoseče.

Pokraj lesa na lukách
rolník trávu sekal,
na požatém dětí roj
koloval a těkal,
těkal letmo v šíř i dál —
ach, ty dětské hody,
podél strání, podél skal,
podél bystré vody.

Jenom jeden nedbal hoch,
jak si cháska vedla,

jeho postať drobounká
poblíž vody sedla;
v olšin keř se zahleděl
v odnožové pruty,
uvité kde hnízdo měl
konipásek žlutý.

V malé ručky, zamyšlen,
zlatou složil hlavu,
v hnízdo zřel a na rej vln
u pěnivém splavu;
a když pěna šplouchla výš,
kde se hnízdo krylo,
rázem líčko ubledlé
ještě bledším bylo.

O mladé měl hošek strach;
zřelť, jak voda vzrůstá
a jak lačná ptáčata
otvírala ústa;
pohlížel, jak s otcem máť
snášeli se k hnízdu,
a zas na vln pohlížel
urychlenou jízdu.

Když zlé vlny úderem
zachvěla se snítka,
chvěl se též a teskně zřel
na ta ptačí dítka,

a když klesl vody val
a když padl' jen málo,
hned se líčko zardělo,
hned se oko smálo . . .

Ale příval vody rosť
kypících vln střikem,
staří hnízdo dětí svých
oblétali s křikem;
oblétali tam a sem,
běda, příboj roste,
ustaň, horská bystřino,
nezvaný ty hoste.

Ustaň aspoň krátký čas!
Však zda voda slyší?
Již se pěna zjevila
v něžné ptáčků skrýši,
již do snítky vlna zas
jako vzteklá buší,
křičí staří, křičí mláď
s hoškem žalem duší.

Zas v hruď keře vody proud
vzdornou silou pere,
sráží hnízdo — pomoz Bůh! —
s sebou dál je bere;
staří úpí — pláč to jest,
sténá to a hvízdá —

oblétají stále víc
drahý poklad hnízda.

Vidí, slyší bledý hoch,
v srdci ho to bodá —
po hnízdečku střelmo sáh',
po něm lítá voda,
hnízdo hoch, proud hocha jal,
zmítá jím a trhá,
křičí hošek... rolník v ráz
za ním v proud se vrhá.

Vrhá, chytá, lapá již
za útlou ho ruku,
v níž se z hnízda ozývá
tesklivá směs zvuků,
ale, běda, ale žel!
Divá proudu vlna
bledý hochův obličej
zatopila z plna.

Ponořil se... Řeky vzdor
statně rolník zmáhá,
v chomol vody po něm sáh',
ale marně sahá;
nechyt hocha, chytil jen
hnízdo s písklat květem;
navždy hošík odnesen
vln divokým letem.

Po tři noci, po tři dni
rostly horské vody,
sirotka v nich nenašli,
marné lidské brody;
zhynul, ale duchem vzlét'
v nebes slunné kraje,
s ptáčaty kde zlatými
zpívá si a hraje.

Ach, kéž člověk každý má
v divokém běd toku
v srdci perlu soucitu,
lásky krůpěj v oku:
nechať divým příbojem
zniká, mře a hyne,
na věčnosti králů král
v náručí ho vine.

Oráč.

Skal plece zlatí mladý den,
pták zpívá krásou opojen
a táhlém na úhoře
sehnutý oráč oře;
hruď kloní ubohou,
prach tkví mu na nohou
a v hlavě teskný sen.

I dooral a z hloubky vzdech'...
zda chléb mu vzklíčí v brázdách těch,
až setby zlaté zboží
mdlá ruka do ryh vloží?
Pro dětí plnou síň
vždy klidí míň a míň
a tone v starostech.

Jeť život jeho tuh a krut,
a bez vlády je role prut,
jen skála rozemletá,
zda v štěrku setí metá?

Stebélka do pasu:
sem tam jen do klasu,
modravý námel vsut.

A přec dal poli jeho zrak
víc vláhy, nežli jarní mrak,
jenž zemi sváží dolů,
z níž tyje při svém stolu,
kdo zbohat náplavou;
však jemu nad hlavou
zlý krouží hladu drak.

I čeká duší rozechvět,
že promění se nějak svět,
v němž jemu také jednou
z niv klasové se zvednou;
teď pouze pro děti,
za ním když přiletí,
vyrůstá býlí květ.

Na místě klasů ve žní den
má charpu, koukol, mák a rmen,
z nichž žena věnce robí
na milované hroby.
Bůh v polní květ mění
chléb mu každodenní;
ach, výsev klidí jen!

Však přec, když zvučí ptáků zpěv
a motýl slétá na větev

a Vesna rozkoš nese,
ret oráčův se třese:
„Ej, přece nezoufám —
květ-li jen z práce mám,
můj písněmi buď hněv!“

Věžněný pěvec.

U zlaté klece v lesklé síni
dlí malý dívčí andělík,
vlas zlatý bílé čelo stíní,
jak granát v slunci hoří rtík.
a v kleci zavřen ptáček pestrý
tu bílých, onde rudých per.
„Ej, nechceš cukru od své sestry,
můj Slávku,“ praví dívka, „ber“!

„Noc celou nespala jsem strachy,
tys teskně úpěl zas a zas,
můj okřídlený bratře plachý,
až na obloze měsíc zhas’;
co stalo se? Proč tyčíš hlavu
a hned zas skrýváš pod peruť?
Pojď, zazpívej mi pro zábavu!
Či churav jsi, či nemáš chuť?“

A ptáček zapěl s horoucností:
„Ach, dítě, sestro, toužím ven,
hleď, jaro zve mne do volnosti,
a já — a já jsem uvězněn!

Mí druhové si hnízda staví
a prolétají les i lán . . .
ó sestro, zpěv můj, jenž tě baví,
jest pláč, že zde jsem upoután.

Co dary tvé mi ve vezení?
Co tvůj mi hovor? Planý zvuk! —
Vždyť bez svobody štěstí není
a život nic, než příval muk;
snět jabloně, jež právě kvete,
jest dražší nad zlatou mi klec,
vy svobodu též štěstím zvete,
proč nemá ji mít našinec?

Já úsměv jara jsem ti hlásal
a vůni květů peřestých,
já zvučné perly jsem ti střásal
do vyzdobených světnic tvých;
ach, jak bych k nebi vzlétl rázem,
leč jsem tvé choutky bídný plen . . .
věz, toužím mezi květy na zem
a mezi bratry; ven chci, ven! —

Či kdyby uzavřeli tebe
v klec ryze zlatou všechen čas
a snášeli ti modro s nebe,
rci, byla by jsi šťastna as?
Zda vesele bys hlaholila
tu slunnou svého žití zvěst?
Ach, nikdy, nikdy, duše milá,
jen na svobodě život jest!

Všem svoboda až zlíbá ústa
a zjasní zrak a zjaří krev,
pak rájem bude země pusta
a světem zahlaholí zpěv
a v duších všech se radost vznítí
a člověk bude v nebe růst
a všecko bude křídla míti...
ty nejdřív snad, ach, pusť mne, pusť!"

A děvčátko se zamyslilo,
květ líčka rudý náhle zbled —
a dušičku svou ponořilo
v hruď ptačí, kam ji anděl ved;
v ráz otevřela z vůle ručí
klec, již měl ptáček za žalář...
a její srdce štěstím zvučí
a její zrak jest samá zář.

Ven volným oknem z volných dvířek
vzlét volný zpěvák zveselen,
dvé památkou jen nechal pírek
v té kleci, na volnosti den,
kdy útlé srdce dívky něžné
ten jeho vroucí pohnul zpěv:
to jedno bylo všecko sněžné,
to druhé rudé jako krev!

Podolský mlýn.

Mlýn podolský se stále točí
a stále mele ve dne v noci;
to práškovi je trnem v oči,
leč potěšením panu otci.

Hrd, z okna mimojdoucí měří
a bafá z dýmky, zhoštěn trudu,
a hledí, jak se pěkně čeří
ta stálá voda v čistém pudu.

A bílou čapkou vítá mleče
a do světnice vábí slovy,
řeč od úst jako med mu teče,
leč v mysli počítá, co zloví.

Jde vstříc jim, otvírá jim dvéře.
„No měli jste," dí, „břímě tuhé . . ."
A vesel měřičné jim béře —
však stárek vezme tajně druhé.

A prášek smete ještě třetí,
vždyť mají bedlivého strážce:
toť mládek, který řídí mletí
a libá mlečky na zanášce!

Náš sedlák.

Hle sedlák Vrcovický,
jak vystrojen je vždycky,
jak na hod šel by právě,
čist od paty až k hlavě!
Brslenky žluté,
boty spodem kuté,
že v cestě kamení piští;
holinky švarně se blyští,
a na ně pěkně stranou
z brslenek zdůbky kanou.

Hle, sedlák Vrcovický,
jak vyzdoben je vždycky!
Kazajka do zelena,
jak suchá kopka sena;
modravá vesta,
jak pánů z města,
s límečkem vyšitým v týle;
prádlo, toť nad sníh bílé,
hedvábný šátek, věnní,
kol krku se mu mění.

Hle, sedlák Vrcovický,
jak vyfintěn je vždycky!
Kytici přivázanou
má na klobouku stranou,
z králičí srsti:
dýmku má v hrsti,
z té plnýma rtoma svýma
si bafá statně a dýmá,
co chvíle stranou plivne,
a zdraven-li, jen kývne.

Hle, sedlák Vrcovický,
kouřívá skoro vždycky!
Aj, zhaslo mu; však sirky
hned béře z uzavírky,
nítí jich hrotky
o žluté spodky;
v „kobylce“ oheň skryl chvatně —
a bafá a dýmá zas statně,
z úst mraky pouště šedé:
tak nad jiné si vede.

Hle, sedlák Vrcovický,
sám s sebou mluví vždycky!
Dnes slova jako dýky
má na zlé chalupníky,
již našli kdesi,
selské že lesy

jejich jsou při jedné straně.
„Gruntovník platil z nich daně!
Však vrtavé jich hlavy
náš slavný soud zas spraví!“

Hle, sedlák Vrcovický,
jak bedliv pole vždycky!
Zpět nový klobouk páčí,
kdy ze vsi k městu kráčí,
každičké chvíle
stranou se chýle;
po krajích osetých polí,
zmokla-li, měří svou holí,
hned v levo a hned v pravo:
„No, políčko je zdrávo!“

Hle, sedlák Vrcovický,
tak vesel není vždycky!
Je po parnech a bídě,
zmoklof mu na tři pídě.
Na hrudy sahá:
„Půda je vlahá,
prohřáta všude a všude, —
týden-li takhle jen bude,
hned naplní se klasy —
jen ať dá Pán Bůh časy!“

Hle, sedlák Vrcovický,
tak neutrácí vždycky!

Dnes v městě vozil dešti.
máť radost z toho deště
a zrakem střílí.
V malé však chvíli
babky se pod čelem honí:
„Účet chci!“ na plecháč zvoní,
tuč čelem jde a mraky —
už radostí zmok' taky!

Hle, sedlák Vrcovický,
tak hrdým není vždycky!
Jak široce si kráčí,
div že mu cesta stačí;
míníť se málem
Vrcovským králem;
nevzal by, nač o tom spory,
za grunt svůj knížecí dvory —
ba pyšně odplivne si
i na Písecké lesy!

Při bibli.

V pohorské vísce, matném při kahánku,
dvě stará srdce pospolu:
babička v bibli poslední čte stránku,
dědeček dříme u stolu.

Půl věku četli s oné svaté knihy,
Pánbůh jim chránil chudý práh,
na starých hlavách necítili tíhy
bílé, jak sněhy na horách.

Ta svatá kniha celým jejich světem...
Dočetli, hlavy sklonili,
jediné amen znělo dvojím retem —
ráno jim hrany zvonili.

Stará panna.

Kdo květy pro jiného tkává —
ať činí ruka nebo skráň —
ten častokráte nedostává
ni jediného v stuhlou dlaň!...

Na hladký hedbáv, v rámec spiatý,
den celý šije pestrý květ;
mráz oknem vane jedovatý,
a zasněžen je celý svět.
Co všecko do těch květů všívá,
to mimo ni ví Pán Bůh jen,
a na hedbáv-li zrak se dívá,
je v květy tkán ten její sen.

Jak lesklý je ten hedbáv bílý,
jak list i květy žhavé tak!
Však prsty chromnou věčnou pílí,
a tuhne vaz a slábne zrak:
vždy hlouběj v spánek bděním padá;
bled, prázden, bez barvy je ret,

a svěží jindy líce zvadá. —
Tak zvolna mře již dvacet let.

Nač myslí na všecko? Kdož tuší,
že ladnou spletí květů těch
svou celou zobrazila duši
a zašlých chvílí kvapný běh?
Kdo ví, že onen motýl plavý
jest první lásky klamný zjev,
a rosa na osinách trávy
že její vyrudlá jest krev?

Kdo ví, že hedbáv hladký zcela
jí představuje drsný svět,
v němž strádala a krvácela,
že výkřikem je každý květ, —
že přání v nich a marné touhy
a moře snů, jež shltlo břeh;
že každý list je román dlouhý,
a velkou básní každý steh?

Však u večer, když pilnou prací
zrak mdlí a rudne pozpod řas,
tu s dílem ke skříni se vrací,
jež opatrně skrývá zas.
Též o potravu postaráno:
číš vody jest a režný chléb...
a po noci když přijde ráno,
zas nad hedbávem kloní leb.

Tak hyne věkem, stárne v líci.
Zrak zhasíná a stydne krev —
část mzdy ukládá na Matici,
část na rubáš a na rakev . . .
Ji neblaží květ niv a strání,
ni ptáků zpěv a teplý jih,
jen ve snu jara k ní se sklání
kýs zjev o bílých perutích.

Tu zrudne tvář a hruď se třese
a srdce divný svírá strach
a vřelá slza zjevuje se
na úbělových poduškách.
Tak probudí se, probdí k ránu,
a znova začne práce ruch,
až posled v čelo starou pannu
sám líbá milostivý Bůh. —

Kdo květy pro jiného tkává,
ať činí ruka nebo skráň,
ten častokráte nedostává
ni jediného v stuhlou dlaň! . . .

U babičky.

Babičko, oko tvé hasne a smutí,
shlédnem-li na tebe, v pláč nás to nutí,
v koutečet u kamen hlava se kloní —
jak zvonek natrhlý ňadra ti zvoní.

Ruka se zachvívá, hlas se ti třese,
zrak-li se na stěnu při okně vznese;
na stěně obrázek začadlý v kouři...
proč pak tak najednou srdce ti bouří? —

„Proč? Bože, nevím proč, divno mi, věru,
v srdci mém, v hlavě mé, jak v lesa šeru;
před zrakem napořád samé jen mžitky...
vzpomínka na jaro, mé zlaté dítky.“

Ráda máš, babičko, jaro? My taky,
pohleď, už pohoda rozmetla mraky;
švitorným vlaštovkám nestačí střecha,
vidíš, jak sluníčko v síňku nám spěchá.

Pohleď jen na stěnu. Jara zář mladá
na ten tvůj stařičký obrázek padá,
najednou třpytí se, leskne a svítí,
zdá se, že oživlo pod ním to kvítí.

Vidíš, teď obrázek oživl taky:
jasní se, usmívá lícem i zraky,
hleď! . . . Kolem obrázku děti se tlačí,
síň tone v slunéčku, babička v pláči. –

Pohádky.

‚Babičko, milá babičko,
na čem to sedíte? rcete!‘ —
„Na svojí staré truhlici;
copak zas, děťátka, chcete?“

‚Truhlici? ale, babičko,
co jen to máte v té truhle?
otevřte přece‘ . . . „Nemohu,
jsouť ruce slabé a stuhlé.“

‚Slabé? . . . tak, milá babičko,
řekněte, co to tam máte . . .‘
„Pohádky, milé dětičky,
pohádky, když se už ptáte.“

‚Pohádky, ano, babičko,
pohádky od víka ke dnu?
Babičko, my Vám pomužem,
ukažte, aspoň jen jednu!

Třebas tu o té karkulce,
nebo tu o mladém králi,
neb o tom obru ve skalách,
jehož se děti tak bály.

Neb o tom černém medvědu
zakletém v skleněném hradě,
nebo jak v prince mění se
s korunkou bělavé hádě.'

„Nejde to, nejde, opravdu;
zvednu-li víko kraj hrany,
hned jako rtuť mé pohádky
na všecky prchnou mi strany."

‚Ale vždyť, milá babičko,
zahynou pod truhly svírkou...'
„Což pak jim nejde sluněčko
tadyhle od klíče dírkou?"

‚Od klíče dírkou? babičko,
tou mohou prchnout přec taky!
Ne ne!...' „No tak jen přichylte
k dírce ty všetečné zraky."

‚Tma je tam, milá babičko,
tma je tam, v tom něco vázne,
dřív tam snad byly pohádky,
teď asi všecko je prázdné.'

„Caparti! Což kdy lhala jsem?“
‚Ne, ale tohleto, víte,
což pak jsou Vaše pohádky
v motýlí kukličce svité?

Ne a ne!... „Mám vás přesvědčit?“
V kapsáři klíček už hledá —
otvírá — víko pozvedá —
vzdychla, je smutná a bledá.

Děti se kolem babičky
v mladistvém skupily spěchu...
O zvěstích ani pocitu,
neřkuli vidu a slechu.

Ve truhle všecko na ruby
s bratříčkem obrací sestra;
jaká to ozdob bývalých
směsice divná a pestrá!

Měňavé šaty svatební,
panenské věnce a květy;
babicce s okem zavlhlým
chvějí se ruce a rety.

Smějí se děti: ‚Vidíte,
babičko, nejsou tam přeci!‘
„Ovšem že, prchly, řeklať jsem,
jsou to jen drobné jich věci!

Vidíte, šat mých pohádek
v truhlici urovnán leží,
mně zbyly jenom vzpomínky;
tak to už ve světě běží!

Nechte mne, dítky!" — ‚Necháme,
ale ...' „No což pak jsem lhala,
byly by také pohádky,
kdybych vás do truhly dala."

‚My — my jsme také pohádky ...'
dovádí chasa a skáče,
babička truhlu zavírá ...
mně se zdá, chudák, že pláče.

Kamenický dědeček.

Kamenický dědeček
zjinovatěl celý,
brzo už ho povolá
ten, jenž všemu velí —
týmě vlasy sronilo,
plece už se sklonilo,
a ty oči stlely.

Kamenický dědeček
na lavici dýmá,
div že dýmku rukama
drží uvadlýma,
čelo, tváře plny ryh,
a co někdy četl z knih,
zapomněl a klímá.

Kamenický dědeček,
hulku v staré pěsti,
přemýšlí, co život snad
a co všecko štěstí;
hyne, za ním v zápětí
vísky staré paměti,
pohádky a zvěsti.

Kamenický dědeček
visutou má bradu;
ale v skráni ukrýval
všemu dobrou radu,
a co znal — až váznul dech —
o samotách, o lesech,
o chyšce i hradu!

Kamenický dědeček
starým oděn šatem,
rudou vestou ke krku
modrým pod kabátem,
však když býval ještě mlád,
při svatbě ho míval rád
každý starosvatem.

Kamenický dědeček
vybraných byl ctností,
rychtářem byl dlouhý čas-

staré za vrchnosti;
za veškeru mluvil ves,
brát když chtěli selský les,
navzdor panské zlosti.

Kamenický dědeček,
zlato věru ryzí,
nad vše řeč svou miloval,
ale ctil též cizí —
škoda, že už česká ctnost,
upřímnost a poctivost
starých časů zmizí.

Kamenický dědeček
jak pěknými slovy
za večera vyprávěl
dětem o Žižkovi!
Kdo ho slyšel, žas' a žas',
teď kdož o tom mluví as?
Divný čas ten nový!

Kamenický dědeček,
oči plny lesku,
na sta uměl písniček,
popěvků a směsků —
teď vše němo, hlucho již,
sotva dýchat uslyšíš
zuboženou vesku.

Kamenický dědeček,
dej mu Pán Bůh nebe,
nejdřív hájil zem, pak ves,
naposled až sebe.
Nyní kolem samý chlad,
lhostejnost jde odevšad,
až to v srdci zebe...

Syn Tater.

Hle, jaký to šuhaj švarný
slovenský náš brach:
pěkný, svěží, statný, zdárný,
jak tis na Tatrách;
štíhlé tělo, pevné údy,
oko jako blesk,
bez úhony všecko všudy
samá zář a lesk.

Vše mu sluší: čisté škorně,
oplecko i pas,
proč do kola hrdě vzdorně
rozhlíží se as?
Zpívá si: „Mám za širákem
orlí péro sic,
skřivánkem však, luhu ptákem,
zoře letím vstříc.

Miluji svou rodnou zemi,
nedám si ji brát,
první je mi nade všemi,
umru pro ni rád,
proti moři mečů, kopí
vyjdu třeba sám;
valašku má ruka chopí,
jí se prosekám.

Prosekám se do volnosti,
do svobody zpět,
na vzdor vrahů mstivé zlosti
podiví se svět!
Právo bude generálem,
jen až přijde čas,
za Slovákem, za horalem
půjde sláva zas!"

Pán Bůh brzy, hochu zlatý,
vám i nám to dej,
na pronárod vrahů klatý
číš svých hněvů lej;
roztrháme jejich kličky,
dáme světu bál:
my budem' hrát na housličky
a vy na cymbál.

OBSAH.

1.80 1.60
2.40

17/II 915

NAKLADATELSTVÍ

J. OTTO

V PRAZE

JOS. [illegible] PRAHA [illegible]
TOVÁRNA NA ZBOŽÍ KNIHAŘSKÉ